

De voorgestelde AMVB negeert dat het per definitie weglaten van slachtoffergegevens uit de gehele strafrechtketen negatieve consequenties zal hebben voor de voorlichting van de strafrechtspleging aan het publiek. Bij 'direct' of 'indirect belanghebbenden' wordt de maatschappelijke taak van de professionele rechtbankjournalistiek genegeerd.

Terwijl zij verantwoordelijk zijn voor onafhankelijke publieke berichtgeving en beeldvorming over opsporing en berechting. Zij vervullen voor de burger, de rol van betrouwbare bron over de werking van het recht. De functies preventie en afschrikking van het strafrecht zijn verder een illusie als er geen gerichte publiciteit aan actuele strafrechtspleging kan worden gegeven. Vergaand anonimiseren komt neer op het blinddoeken van de professionele rechtbankjournalistiek, ter eenzijdige bescherming van slachtoffers. Met wiens belangen overigens doorgaans verantwoord wordt omgegaan. En die daarmee ook de kans wordt ontnomen om ook in de media het eigen verhaal naar voren te brengen.

Media zijn voor een vakmatige nieuwsselectie volledig afhankelijk van tijdige vertrouwelijke inzage in een persrol met 'wie, wat, waar, wanneer en hoe' informatie over te berechten casus. Een geanonimiseerde persrol maakt het waarschijnlijk onmogelijk om eerder gerapporteerde misdrijven of incidenten te koppelen aan specifieke rechtszittingen. Dat zal dus onmiddellijk leiden tot overbelasting van de woordvoerders van gerechten, OM of politie. Die zouden dagelijks toelichting moeten geven op de inhoud van de ook voor hen geanonimiseerde zittingsrol. Kunnen de woordvoerders na deze AMVB nog wel de gevraagde informatie uit de stukken die ter beschikking staan herleiden?

Journalisten beoordelen in het kader van de vrije nieuwsgaring de persrollen ook op trends en patronen. Komen sommige stadsdelen, wegvakken of locaties vaker voor in strafzaken dan andere? Spelen wijken, bedrijven, beroepsgroepen of instanties vaker een rol op zittingen dan andere? Welke burgers zijn er vaker slachtoffer dan andere? Dergelijke meta-informatie behoort niet te worden afgedekt. De journalistiek moet het hier bovendien hebben van de (aankondigingen van) zittingen. Rechterlijke uitspraken worden in slechts een klein aantal gevallen (anoniem) gepubliceerd en zijn niet of nauwelijks toegankelijk voor data-onderzoek. 'Openbare rechtspraak' dreigt zo, nog meer dan nu al het geval is, een fictie te worden. Dat de rechtspraak niet onder Wet Open Overheid valt is in dit verband eigenlijk nog pijnlijker.

Privacygevoelige gegevens zijn bij professionele journalisten intussen in goede handen. Gerechten stellen die nu tijdig onder embargo beschikbaar, met medeweten van de procespartijen. Daar wordt doorgaans verantwoordelijk mee omgegaan. Ook slachtoffers kunnen, naar eigen voorkeur, belang hebben bij toegang tot media. Tussen de professionele pers en andere procesdeelnemers bestaan doorgaans goede werkafspraken, met respect voor ieders taak. Toegang tot de landelijke digitale rechtspraakpostbus is voorbehouden aan een geselecteerde groep journalisten met wie embargoafspraken bestaan. Deze groep heeft een 'fast lane' toegang met een eigen rechtbank-perskaart bij de gerechten, vergelijkbaar met advocaten.

De journalistiek is dus evenzeer een 'ketenpartner' en als vertegenwoordiger van de openbaarheid behartiger van een cruciaal belang in de strafrechtspleging. Maar wordt in deze AMVB dus geheel buiten haakjes geplaatst. Anonimiseren om slachtoffers tegen verdachten te beschermen is een prijzenswaardig en begrijpelijk motief. Maar dat zou ook moeten kunnen zonder de openbaarheid, de publieke berichtgeving en dus de externe werking van het strafrecht op zo'n onberaden wijze, zúlke schade toe te brengen.